

29.1.2025
14. kokous
peruskokoonpano 8. kokous

VN/7326/2024

PORONHOITOLAIN ERÄIDEN SÄÄNNÖSTEN MUUTTAMISTA KÄSITTELEVÄ TYÖRYHMÄ

Aika: 29.1.2025 klo 13-16

Paikka: Etäkokous, Teams

Kutsutut, peruskokoonpano:

Anna-Leena Miettinen, MMM, pj.
Anne Ollila, PY, jäsen
Vilma Sanaksenaho, PY, jäsen
Matti Riipi, PY, varajäsen
Leo Aikio, SaKä, jäsen, *paikalla klo 13.21 alkaen*
Sarita Kämäräinen, SaKä, jäsen, *paikalla klo 13.12 alkaen*
Risto Ruuska, Lapin AVI, jäsen
Päivi Kainulainen, Lapin ELY, jäsen
Hannu Linjakumpu, Lapin ELY, varajäsen
Jukka Tauriainen, LUKE, jäsen, *paikalla klo 15 saakka*

Johanna Wallius, MMM, vpj. ja työryhmän sihteeri
Aino Grönman, MMM, työryhmän sihteeri, kokouksen sihteerin tehtävät

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen, ja asialista hyväksyttiin sellaisenaan.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (7.1.2025)

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin sellaisenaan.

3. Hallituksen esityksen luonnoksen muutosten esittely: Ylilukukontrollia koskevat lainsäädäntöehdotukset

- Päivitetyn hallituksen esityksen luonnoksen esittely: Johanna Wallius ja Aino Grönman

Työryhmän puheenjohtaja kertoi, että kokousta edeltävällä viikolla järjestettiin saamelaiskäräjälain 9 §:n mukainen neuvottelu ministeriön ja saamelaiskäräjien kesken. Puheenjohtaja selosti keskeiset neuvotteluaiheet. Neuvottelun yhteydessä keskusteltiin muun muassa saamelaisten alkuperäiskansan asemaa koskevan säännöksen sisällyttämisestä poronhoitolakiin sekä poronhoitolain 52 a §:n mukaisen teurastuksen laiminlyöntimaksun suuruudesta.

Wallius esitteli työryhmässä valmisteltavaan esitysluonnokseen tehdyt muutokset edeltävän kokouksen ja työryhmäläisiltä saatujen kirjallisten kommenttien perusteella.

4. Keskustelua ylilukukontrollia koskevista päivitetystä ehdotuksista

Käytiin laajasti keskustelua päivitetystä ehdotuksista sekä jäljempänä mainituista kokouksessa esille nostetuista kysymyksistä.

Poronhoitolain 52 a §:ään sisällytettävän teurastuksen laiminlyöntimaksun osalta pohdittiin, helpottaisiko tavallinen tiedoksiantotapa hallinnollista taakkaa maksun määräämisessä. Lopulta todettiin, että todisteellinen tiedoksiantotapa hallintolain pääsääntönä velvoittavien päätösten tiedoksiannosta soveltuu myös laiminlyöntimaksuun, mm. maksujen määrä huomioon ottaen.

Todettiin työryhmän jäsenen esittämän toiveen perusteella, että 53 §:n muuttamatta jättämistä koskevaa perustelutekstiä pyritään vielä täydentämään, erityisesti viittausta Tulevaisuustyöryhmän näkemyksiin.

Keskusteltiin äänestyksestä paliskunnan kokouksessa ja äänivaltaleikkurista. Paliskuntain yhdistyksen edustaja totesi, että yhdistyksen ehdottamaa 10 prosentin rajaa pidetään riittävän suurena muutoksena nykytilaan. Saamelaiskäräjien edustaja katsoi, että nykyisen poronhoitolain viiden prosentin äänivaltaleikkurilla mitätöidään suurien poronomaistajien asema paliskunnissa. Tavanomaisesti myös se, joka omistaa eniten poroja, tekee eniten poronhoitotöitä. Saamelaiskäräjät on kannattanut 20 prosentin rajaa. Puheenjohtaja painotti, että tavoitteena on löytää koko elinkeinoa palveleva muotoilu säännökselle. Puheenjohtaja ilmoitti, että ministeriössä tullaan vielä arvioimaan sitä, säilytetäänkö raporttiehdotuksessa maininta 20 prosentista vai ehdotetaanko kompromissiratkaisuksi 15 prosenttia. Loppuraportin kuittauspyynnön saatuaan työryhmän edustamat tahot voivat vielä käydä sisäistä keskustelua ratkaisuehdotuksesta.

Ehdotetun 21 §:n 3 momentin mukainen päätös tulisi AVI:n (jatkossa Ruokaviraston) lisäksi toimittaa myös Lapin elinvoimakeskuselle porotalouden tukien käsittelyä varten sekä Paliskuntain yhdistykselle porotalouden tilastointia varten. Tätä menettelyä pidettiin tarpeellisena.

Ehdotuksen mukaan Ruokavirasto voisi antaa tarkemmat määräykset vähentämättä jätettyjä poroja koskevaa kirjanpitoa laadittaessa käytettävistä lomakkeista. Todettiin, että käytännössä tarkoituksenmukaista olisi tehdä laskentataulukko, jolloin paliskunnilla olisi käytössä yhdenmukainen malli rästiporojen kirjanpidosta. Todettiin, että Paliskuntain yhdistys voisi avustaa Ruokavirastoa sen kehittämisessä. Taulukon käyttöönotto paliskunnissa tulisi vaatimaan ainakin aluksi ohjausta. Pohdittiin, voisiko poroluettelon kaavan vahvistamisen kytkeä rästilistoihin. Ministeriön edustaja totesi, että poronhoitoasetusten tämäntapaisten muutosten tekeminen ei kuulu tähän hankkeeseen.

Keskusteltiin siitä, voisiko säätää mahdollisuudesta korjata lainvoimaista poroluetteloa myös laajemmin kuin hallintolakiin sisältyviä asiavirheen korjaamista koskevia säännöksiä noudattaen. Poroluettelo on keskeinen elementti, koska sen perusteella myönnetään kaikki tuet, ja poroluettelon pitää olla oikea ja totuudenmukainen. Nykyisin paliskunnat saattavat toimittaa viranomaisia varten useita poroluetteloita, joiden tiedot poikkeavat keskenään toisistaan. Ministeriön edustaja ei nähnyt riittäviä perusteita erityissäännökselle. Hallintopäätösten oikeusvoima ei kuitenkaan ulotu rikosoikeuden puolelle, eli jos tuomioistuimien toteaa esim. tahallisen porojen määrän väärin ilmoittamisen, tällä tuomiolla voi olla vaikutuksia esim. tukiprosesseissa. Rikosoikeudellinen menettely voi tulla kyseeseen myös, jos poroluetteloja jälkikäteen laittomasti muutetaan. Ministeriön edustaja totesi, että asiaa voi olla tarpeen käsitellä myös tukijärjestelmistä vastaavien ministeriön asiantuntijoiden kanssa.

Todettiin, että 52 §:n perusteluissa on pyritty kuvaamaan tarkemmin sitä, millaisissa tilanteissa uhkasakko voidaan määrätä paliskunnalle. Uhkasakon kautta ei voisi tulla kollektiivista maksuvelvollisuutta osakkaille niissä tilanteissa, joissa yksittäiset poronomaistajat eivät noudata porojen vähentämisvelvollisuuttaan. Keskusteltiin ehdotuksen 52 a §:n mukaisesta teurastuksen laiminlyöntimaksusta. Päivitettyjä maksun kohtuullistamista koskevia säännöksiä pidettiin tarpeellisina. Paliskunta on velvollinen tekemään Ruokavirastolle ilmoituksen, kun poromäärä ylittää 3 prosenttia. Arvioitiin, tulisiko paliskunnan tällöin myös ilmoittaa Ruokavirastolle kohtuullistamiseen johtavista olosuhteista. Ministeriön edustajan mukaan yksittäisiä poronomaistajia koskevaan rästiin soveltuvat lähtökohtaisesti eri kohtuullistamisperusteet kuin esim. poikkeuksellisista

markkinahäiriöistä johtuviin tilanteisiin, jotka koskevat usein suurta joukkoa poronomistajia. Poikkeuksellisten olosuhteiden arvioinnin osalta Ruokavirasto voi hyödyntää myös LUKE:n osaamista esimerkiksi luonnonolojen tai markkinaolosuhteiden arvioimiseksi. Päädyttiin siihen, että näillä selvennyksillä säännös on työryhmän hyväksyttävissä.

Paliskunnan investointitukien osalta nousi esiin tukihallinnon toive siitä, että tuen myöntämisen perusteena olisi vain suunnitelman laatiminen eikä muuttaminen, koska muuttamisen seuraaminen vaatisi myös seurantaan. Ministeriön edustaja totesi, että tukien ehtona olisi, että paliskunta ei tuen myöntämishetkellä riko suunnitelman laatimista tai muuttamista koskevaa velvollisuuttaan. Seurantavelvoitetta ei tukiviranomaiselle tulisi, sillä oikein myönnettyä tukea ei voisi periä takaisin, riippumatta siitä, syyllistyykö paliskunta jatkossa suunnitelmia koskevaan laiminlyöntiin. Ministeriössä pohditaan esitysluonnoksen selventämistä tämän osalta. Lisäksi nousi toive siitä, että investointituen myöntäminen paliskuntien yhdessä omistamaa teurastamoja varten ei saisi estyä paliskunnan rikkomuksen perusteella, vaikka teurastamo olisi vain yhden paliskunnan omistama. Ministeriön edustaja totesi, että kyse on nykyisestä tukivaatimuksesta, eikä kannattanut sen muuttamista.

Maa- ja metsätalousministeriön edustaja kertoi, että saamelaiskäräjät on ehdottanut, että poronhoitolakiin sisällytettäisiin säännös saamelaisten oikeuksista. Poronhoito on keskeisesti saamelaiskulttuuriin liittyvä asia, mutta tällä hetkellä poronhoitolaissa ei ole saamelaisia koskevaa säännöstä, pelkästään maininta saamelaisten kotiseutualueesta. Ottaen huomioon perus- ja ihmisoikeudet olisi kohtuullista, että laissa tehtäisiin näkyviksi saamelaisten oikeudet. Ministeriön edustaja näytti luonnoksen lain tavoitesäännöstä koskevaksi 1 a §:ksi, jossa olisi myös viittaus poronhoidon edellytysten turvaamiseen kestävän kehityksen eri osa-alueet huomioon ottaen. Tätä pykälää ei sisällynyt lähetettyyn materiaaliin, sillä materiaali lähetettiin ennen kuin asiaa ehdittiin valmistella. Ministeriössä myös harkitaan vielä sitä, ehdotetaanko 1 a §:n säännös myös hoito- ja käyttösuunnitelmia koskevaan ehdotukseen, sillä se liittyy myös siihen. Saamelaiskäräjät ilmoitti, että se toimittaa mahdollisesti tarkennuksia säännösehdotukseen.

Ministeriön edustaja kertoi, että Saamelainen ilmastoneuvosto on ilmoittanut toimittavansa kirjallisen lausuntonsa työryhmälle kuun vaiheessa. Hanketta koskeva suullinen esittely toteutettiin viime viikolla.

Lopuksi keskusteltiin siitä, kuinka rästejä olisi mahdollista vähentää vuosina, joina paliskunta ei ole antanut velvoittavaa pakkovähennyspääöstä. Aikaisemmin ehdotettiin, että rästiporojen vähentäminen ei-pakko-teurastusvuosina tapahtuisi vertaamalla poroluettelon mukaista osakkaan eloporomäärää edelliseen poroluetteloon. Kirjallisissa kommentteissa on kuitenkin tullut ilmi, että tätä menetelmää pidetään ongelmallisena. Työryhmässä esitettiin näkemys, että ehdotus poroluetteloiden vertaamisesta ei huomioi, että porojen lukemisen tarkkuus vaihtelee vuosittain. Käytännössä rästien vähentäminen vertaamalla aikaisemman vuoden poroluetteloon voi olla vaikeaa. Huomattavaa on myös, että lopullinen eloporoluku selviää vasta keväällä. Osakkaalle voisi myös tulla houkutus jättää ilmoittamatta porojaan oikea-aikaisesti.

Kirjallisissa kommentteissa on ehdotettu luovuttavaksi siitä periaatteesta, että rästejä voitaisiin vähentää kaikkina vuosina ja että seuraamusmaksuja voitaisiin määrätä kaikilta vuosilta, joilta rästejä on. Ministeriön edustaja kuitenkin esitti, että ministeriön näkemyksen mukaan ei saisi olla sellaisia ajanjaksoja, joina rästejä ei voitaisi vähentää, sillä rästien salliminen aiheuttaisi epäoikeudenmukaisuutta paliskunnan osakkaiden kesken. Ministeriön edustaja ehdotti ratkaisuvaihtoehtoksi, että osakkaan teurasmäärää verrattaisiin kyseisen vuoden toteutuneeseen paliskunnan teurasprosenttiin. Tällöin katsottaisiin, että keskimääräisestä teurasprosentista ylimenevä osa olisi rästin vähentymistä. Tämä pitää tosin sisällään sen ongelman, että rästiporojen omistaja ei voi etukäteen tietää, kuinka paljon muut tulevat teurastamaan eli mikä tulee olemaan paliskunnan teurasprosentti.

Puheenjohtaja totesi, että työryhmäläiset voivat arvioida kokouksessa esitettyä ministeriön edustajan ehdotusta toteutuneeseen teurasprosenttiin vertaamisesta, sekä lähettää tätä koskevia kommentteja ministeriöön.

5. Työryhmäraportin hyväksymismenettelystä ja -aikataulusta päättäminen

Keskusteltiin tulevan työryhmäraportin hyväksymismenettelyn toteuttamistavoista sekä aikataulusta.

Todettiin, että työryhmäläiset voivat kommentoida kokouksessa nousseita uusia asioita tiistaihin 6.2.2025 saakka, erityisesti kahta uutta säännösehdotusta. Ministeriön edustaja lupasi toimittaa kokouksessa käsitellyt uudet pykäläluonnokset (lain tavoitesäännös ja rästien vähentämistä koskeva muutosehdotus) työryhmäläisille kokouksen jälkeen.

Ministeriön edustaja arvioi, että loppuraportti saataisiin lähetettyä työryhmälle viikon 8 alussa. Työryhmäläisillä olisi aikaa loppuraportin kuittaamiselle tai pakottavasta tarpeesta sitä koskevan korjausehdotuksen tekemiselle 12.3.2025 saakka. Kommentit toivotaan toimitettavan "vastaa kaikille -toiminnolla", jotta kaikki työryhmäläiset näkisivät toistensa vastaukset.

6. Muut esille tulevat asiat

Ei muita esille tulevia asioita.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen ja kiitti kaikkia osallistumisesta työryhmään.